

FOREDRAG TIL NORSK SKOG- OG LANDARBEIDERFORBUNDS LANDSMØTE

Når vi hører de borgerlige partier i denne valgkampen, kan man få det inntrykk at Norge snart er konkurs, at det er elendighet og vanstyre som omgir oss. Det er krise på de aller fleste sektorer mener Willoch nå. Det er krise i sosialsektoren, i industrien, i skolen og i veiutbyggingen.

Da er det nødvendig å minne om et par grunnleggende kjennsgjerninger: Norge er i dag på verdenstoppen når

2.

det gjelder levestandard og livsstandard. Vi har samtidig et samfunn der levekårene er mere likelig fordelt enn i de aller fleste land. Dette vet vi når vi tenker oss om. Dette ser vi når vi sammenlikner med andre land. La oss bare si: Tro på egne øyne. Se dere rundt! Da ser dere at vår situasjon er enestående i en verden i krise. Vi har velstand og trygghet i Norge.

Willoch gjentar også påstanden om det han kaller Arbeiderpartiets "mislykkede politikk". Sannheten er at politikken har vært vellykket: Willoch bruker et bilde: Han sier at vår økonomiske politikk er som å hoppe fra tue til tue i en hengemyr. Det er slettes ikke noe dårlig bilde det. Det er en hengemyr som er skapt av

den internasjonale krisen. Men som ganske riktig våre Willoch konstaterer: Vi har til forskjell fra mange andre land greid å komme oss tørrskodd gjennom!

Ser vi dagens Norge i forhold til begivenheter og utvikling i landene utenfor våre grenser, blir vårt samfunn et særsyn. Vi har gjennomført det vi lovet velgerne ved inngangen til dette ti-året: Vekst og vern.

Under duellen i Trondheim i går gikk Willoch på ny hardt ut i debatten om bedriftsdemokratiet. Han sa at det ikke var sant når vi har hevdet at Høyre har kjempet imot bedriftsdemokratiet. Han utfordret oss til å komme

med dokumentasjon av denne motstanden - og dette ble sendt ut av Fjernsynet i går kveld.

Willoch er virkelig dristig. Det er ikke bare dere som står sentralt i fagbevegelsen som vet at det er ganske andre enn Høyre som har kjempet fram bedriftsdemokratiet i dette land. Alle som følger med i samfunnsdebatten vet det.

Høyres teknikk er å protestere og motarbeide en reform så lenge det er mulig, men så bøye av i tolvte time for at ingen etterpå skal kunne si at de var imot. Når andre har gjort jobben, når flertallet og folkemeningen er blitt for en reform, da slutter Høyre seg til. Det

var dette jeg i debatten kalte etterretterens privilegium.

Da vi kjempet fram den bedriftsdemokratiordningen som nå gjelder, sto slaget til slutt om hvilken rolle bedriftsforsamlingen skulle ha. Arbeiderbevegelsens oppfatning var at denne forsamlingen skulle ha besluttende myndighet i større saker - som betydelige investeringer i forhold til selskapets ressurser, rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre endring eller omdisponering av arbeidsstyrken. Dette vedtaket ble gjort med støtte av senterpartiet. Høyre stemte for at bedriftsforsamlingen bare skulle ha rådgivende funksjon.

Så vil selvsagt Høyre hevde at deres forslag var like demokratisk som det vi kjempet igjennom. Nå tror jeg for det første de fleste vet godt hva forskjellen er mellom det å beslutte og det å gi råd. Den som beslutter, han bestemmer, den som gir råd kan bli skjøvet til side om det passer dem som bestemmer. Derfor var dette med beslutningsmyndighet et kjernepunkt for fagbevegelsen - og det kjempet altså Høyre imot helt inn i Stortingets saler.

Jeg kan ikke bruke mer tid her, men vi skal hjelpe Willoch til å huske Høyres fortid med fyldigere dokumentasjon av hvordan partiet har stilt seg til utviklingen av bedriftsdemokratiet. Dette skal vi sende

ut senere i dag - men jeg tror som jeg begynte med å si: Folk husker nok ganske godt hvem det er som går foran i reformene for å gi de mange større innflytelse - og hvem det er som slåss for de få som sitter med makt og eiendom.

Arbeiderpartiets politikk gjennom 70-årene har gitt oss resultater vi som nasjon kan være stolte over.

- Vi har unngått arbeidsledighet
- Vi har hatt en betydelig økning i vår livsstandard, vår sosiale og økonomiske velstand
- Vi har hatt en god vekst i landet, selv uten oljen, bedre enn de fleste industriland
- Vår vekst i 1980 var den høyeste i Nord-Europa

8.

Dette skal vi i Arbeiderpartiet gjenta er virkeligheten! Derfor skal vi gjenta det slik at folk oppfatter at den borgerlige klagesang er falsk.

Hvis våre politiske motstandere har eksempler på borgerlige styrte land som de mener er særlig vellykket, - kom og fortell oss om det! Kom og vis oss resultatene!

Klarest ser vi virkningene av en Høyre-orientert politikk i Storbritannia. Margaret Thatcher sa hun skulle føre en politikk som ville gjøre folk mer arbeidsvillige. Det har hun klart. Storbritannia har snart 3 millioner som er arbeidsvillige fordi de er arbeidsledige.

Svenskene er utsatt for konservative eksperimentier der fire forskjellige borgerlige regjeringer i løpet av fem år stadig viser synkende evne til å løse Sveriges problemer. De fulgte den borgerlige oppskriften: de senket skattene og hevet de offentlige utgiftene. De sitter med underskudd i fjor på 50 milliarder, - i år tegner det til å bli 75 milliarder kroner.

Vi vil gjerne se fakta som viser at den politikken som Høyre forfekter, har gitt positive resultater noe sted, og ført til forhold som er bedre enn de vi kan se rundt oss i Norge i dag!

10.

Det er fem store saker som er kjernen i Arbeiderpartiets program:

- Arbeid for alle
- Sikkerhet, avspenning og fred
- Forsvar for velferdsstaten
- Oljen for hele folket
- Likestilling og demokrati

Vi har ikke valgt disse sakene fordi de er lette eller populære. Tvert om: De er tunge og vanskelige saker der løsningene krever noe av oss. Vi har valgt dem fordi de avgjør vår framtid som folk.

Arbeid som kommer stiller Norge overfor en utfordring vi ikke har møtt i den siste generasjonen. Verdensøkonomien er i ulage. Det er nå omlag 25 millioner arbeidsløse i de vestlige industrilandene, og tallet ventes å øke.

Utviklingen ute vil også ramme oss. Truselen om massearbeidsløshet står nå utenfor våre dører. Viktige næringer vil merke vansker. Også her hjemme må den økonomiske veksten bli svakere. Dette truer også vår velferd i Norge. De neste 4 årene vil bli viktige for oss. Behovet for en fast politisk styring er helt påtrengende.

12.

Regjeringen har satt arbeid for alle som det viktigste mål. Når Arbeiderpartiet legger slik vekt på arbeid, er det fordi arbeid er nøkkelen til løsning av sentrale samfunnsoppgaver. Arbeidsledighet rammer de unge som vil inn i yrkeslivet og som er i den mest sårbare alder. Ved mangel på arbeid sjaltes de eldre og svakere lettest ut, og det blir vanskeligere for kvinnene å komme inn. Svikter sysselsettingen, kommer utkantene dårligere ut.

Og arbeid er viktig for det enkelte menneskes selvrespekt. Gjennom arbeid ser en resultater av egen innsats, og gjennom samvirke utvikles fellesskapet med andre. Arbeidsledighet skaper en følelse av å være unyttig og

overflødig. Selvtilliten svekkes og solidariteten med samfunnet skades. Dette ligger bak den alvorlige situasjonen vi har sett utvikle seg i Storbritannia i sommer.

Kort sagt: Makter vi ikke å holde arbeidsledigheten nede, vil vi ikke kunne holde velferden oppe. Arbeidsledighet løser ingen økonomiske problemer. Den skaper i stedet sosiale problemer.

Vi får ikke arbeid for alle gratis. Vi må ha vilje til å si nei til mange krav for å kunne si ja til de områdene som er viktigst. Vi kan ikke både få en sterk økning i vårt forbruk og samtidig trygge arbeidsplassene i årene framover. Vi må dempe inflasjonen og styrke konkurranseevnen

14.

Derfor er Regjeringens langtidsprogram nøkternt lagt opp.

Oljeinntektene vil hjelpe oss, men bare et stykke på vei. Vi bruker allerede i dag de oljeinntektene vi nå har. Uten disse måtte vi skjære privat og offentlig forbruk ned.

Det er et problem for Arbeiderpartiet at mange velgere ikke forstår alvoret i den økonomiske situasjonen. De eldre forstår det nok bedre enn de unge. Endel eldre mennesker er faktisk oppriktig engstelige: "Bare vi ikke får 30-åra tilbake" sier de. De vet hva de snakker om. Uroen er ekte. Likevel tror jeg det er den eldre

generasjonen som virkelig len leve seg inn i den trussel som arbeidsledigheten innebærer. Likevel ser vi at usikkerheten blant ungdom gradvis kommer til uttrykk. AUF engasjerer seg med rette sterkt for å sikre ungdomsgarantien.

For å sikre vekstevnen og bedre produktiviteten i norsk økonomi, må vi være villige til å ta ny teknologi i bruk. Men dette skal ikke skje blindt uten hensyn til sosiale konsekvenser. På datateknologiens område, sikrer egne avtaler at fagforeningene trekkes inn i et samarbeid. Dette kan sikre at ny teknologi tas i bruk på en vettig måte.

16.

Innen skogbruket har hogstmaskinene gitt muligheter for ny driftsteknikk. Naturlig nok skapte de engstelse hos mange skogsarbeidere for at mye av det tradisjonelle skogsarbeid skulle bli rasjonalisert bort. Hogstmaskinene passer best i det slakeste terrenget. Derfor kunne det også være en fare for at skogsarbeidere som drev på tradisjonell måte ble henvist til det vanskeligste terrenget og dårlige arbeidsforhold.

Det syntes å være klare betenkeligheter med ukontrollert bruk av hogstmaskiner. I 1978 ble det derfor vedtatt en midlertidig lov om regulering av kjøp og bruk av slikt utstyr. En viktig grunn for å innføre loven var at vi trengte en tenkepause for å vurdere konsekvensen av en langtående mekanisering i skogbruket.

Etter at denne loven hadde virket i to år, fant i 1911 den regjeringen ikke grunnlag for å foreslå forlengelse av loven. Undersøkelser viste at det på landsbasis burde være plass til en betydelig økning i mekaniseringen uten at dette behøvde å få store konsekvenser for de faste og periodefaste arbeidsplasser i skogbruket. Da loven ble innført hadde treforedlingsindustrien overskudd av virke. 2 år senere var det behov for økt avvirkning for å skaffe mer virke til denne industrien.

Regjeringens oppfatning var at mye kunne gjøres for å imøtekomme skogsarbeidernes behov for å sikre arbeidsplasser ved en bedre organisering av arbeidskraften.

18.

forskjellige opplæringstiltak er satt igang, og disse vil ikke minst ha betydning for å bedre sikkerheten under skogsarbeidet. Dette er en sak det fortsatt bør ofres oppmerksomhet på.

Tilsammen er det i norsk skogbruk i dag 92 hogstmaskiner. Full utnyttelse av denne maskinparken ville tilsvare 16% av avvirkingen.

Det er nødvendig å kunne følge utviklingen og igjen gripe inn med en viss kontroll hvis forholdene tilsier det. Landbruksdepartementet har nå fått lov hjemmel til å gi forskrifter om meldeplikt ved bruk av hogstmaskiner og også forskrifter for bruk av slike maskiner.

17.

Skal vi fortsette velstandsutviklingen, er det behov for ytterligere effektivisering i de fleste næringer. Til tross for den mekanisering vi har hatt har skogbruket en lav kapitalinnsats pr. arbeidstaker når vi sammenligner med andre næringer. Jeg tror derfor vi fortsatt må satse på økt mekanisering i skogbruket. Vi skal følge med i denne utviklingen, og kunne gripe inn hvis det skulle vise seg at mekaniseringen fører til uheldige konsekvenser for arbeidsplassene eller for skogsarbeidernes arbeidsmiljø. Dette er en sak som myndighetene er opptatt av. Derfor har vi også lovhjemmel som gjør det mulig å gripe inn og regulere forholdene.

20.

Hedmark og Oppland var i møte hos meg i juni for å drøfte innlandsfylkenes problemer. Regjeringen vil om kort tid oppnevne et eget utvalg til å vurdere forutsetningene for en videre utvikling av næringslivet i fylkene Hedmark, Oppland, Buskerud og Telemark.

Innenfor de trangere økonomiske rammer vil Arbeiderpartiet opprettholde og bygge ut videre den velferdsstat som er skapt i Norge. Med mindre forbruksvekst, blir det viktigere enn noen gang at de svake grupper i samfunnet blir tilgodesett.

Et hovedpunkt hos Arbeiderpartiet har alltid vært å bygge opp et solidarisk samfunn. Vi trenger alle et

samfunn preget av solidaritet og felles ansvar. Alle kommer i perioder med svakhet som sykdom eller alderdom. Det gjør faktisk også de sterkeste. Som følge av endringer innen næringslivets bransjer i samfunnet, kan en gruppe som har vært sterk plutselig bli utsatt og svekket. Derfor er det også i vår egen interesse å ta hensyn til og ansvar for hverandre i våre avgjørelser. Velferdsstaten bygger på ideen om det solidariske samfunn.

Skal vi opprettholde konkurranseevnen må pris- og kostnadsstigningen ikke bli for sterk. Men jeg vil gjerne gjøre dette helt klart: Det fins ingen enkle måter å bekjempe inflasjonen på. De virkemidler som virkelig biter, har også negative virkninger.

Regjeringen må her - som på andre områder - se sin politikk som en helhet. De virkemidler som tilsammen kan gi resultater, er ikke uten videre populære. Derfor er det nødvendig å holde igjen både på veksten i det private og det offentlige forbruket. Det er ikke uten videre populært.

I mange land har myndighetene holdt så sterkt igjen på etterspørselen at de har skapt massearbeidsløshet for å bekjempe inflasjonen. Det vil ikke vi gjøre. Vår viktigste programpost er arbeid for alle. Nettopp derfor må vi legge vekt også på andre virkemidler i kampen mot inflasjon. Her kommer samarbeidet om inntektsoppgjørene inn. Det gjør også organisasjonene medansvarlige for

prisetviklingen. Ingen av oss kommer unna ansvaret for et samfunnsmessig helhetssyn.

Det er nettopp som et ledd i regjeringens samlede økonomiske politikk at de nye tiltakene mot prisstigningen vil bli gjennomført.

De vil ikke alene være tilstrekkelige for å løse våre inflasjonsproblemer. Arbeiderpartiets langsiktige strategi for å bekjempe inflasjonen er lagt fram i Regjeringens langtidsprogram. Jeg har inntrykk av at de borgerlige i sine kommentarer velger å se bort fra at våre pristiltak også inngår i en langsiktig plan.

24.

Pris- og kostnadsstigningen i årets siste måneder vil nå bli klart avdempet. Vi venter en samlet prisstigning i år på 13.5 - 14 prosent. Det er mye, men godt under de 16-17 prosent som enkelte har snakket om. Fordi vi nå vil gå inn i 1982 med et lavere pris- og kostnadsnivå, gir det klare fortrinn for norsk økonomi.

Samtidig har vi oppnådd en klar forbedring for kommuner og fylkeskommuner. Det dreier seg om beløp på omkring en halv milliard. Dette vil lette presset på helsesektoren.

Vi har tidligere understreket at etter Regjeringens vurdering er det tre hovedhensyn ved årets inntektsutvikling:

- kostnadsutviklingen fra 1980 til 1981 må være forenlig med målet om å bevare konkurranseevnen i privat virksomhet
- inntektsutviklingen bør sikre en noenlunde uendret kjøpekraft fra 1980 til 1981 for brede grupper - og
- inntektsutviklingen må få en sosial profil.

Dette er i tråd med våre politiske mål. Næringslivets konkurranseevne for 1981 vil bli forbedret med én prosent. Siden 1977 får vi nå en samlet forbedring k konkurranseevnen på 15 prosent. Skattelettelsen hindrer samtidig noen særlig nedgang i lønnstakernes kjøpekraft. For de lavtlønte blir det en viss framgang.

26.

Hvordan er så den sosiale profilen ivaretatt? Ser vi særskilt på utviklingen i år, blir det en liten framgang i kjøpekraften for de lavtlønte, mens de fleste såvidt har fått sikret den - eller har en liten tilbakegang.

Ser vi tilbake til regjeringsskiftet i 1973, trer den sosiale profil i skatte- og inntektspolitikken klart fram. Typiske lavtlønte tobarnsfamilier har hatt en vekst i levestandarden på mer enn 25 prosent over disse 8 årene. Så mye har kjøpekraften steget for denne gruppen.

Inntektsveksten for folk med gjennomsnittslønn har også vært sterk, men den ligger 6-7 prosentenheter under den

for de lavtlønte. Grupper med virkelig høye inntekter har over disse årene i gjennomsnittet ikke hatt noen stigning i kjøpekraften i det hele tatt. Vi ser at utjevningspolitikken virker. De lavtlønte har dratt et stykke innpå!

Høyre tåler ikke at vi snakker om konsekvensene av deres politikk. De lover godt 7 milliarder i skattelettelse i sine brosjyrer. De varsler reduksjon av investeringsavgifter og helt bortfall over en viss tid. Det vil dreie seg om rundt 4 milliarder.

Når vi peker på at disse midlene jo må tas fra et eller annet sted, at det må bety en reduksjon i våre muligheter

28.

til å sikre tjenester og goder som velferdssamfunnet bygger på, - da blir de fornærmet. Da står også Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fram og forsvare det borgerlige regjeringsalternativ. Arbeiderpartiet farer med tøv, det vil ikke skje noen reduksjon, hevder de. De er like sterkt opptatt av å forsvare velferdssamfunnet som Arbeiderpartiet, påstår de.

Men fortell oss da: Hvilke økonomiske kilder har de tre partiene tenkt å øse av for å dekke Høyres løfter om skattelettelse og reduserte avgifter?

Vi er inne i en tid som stiller særlig sterke krav til en regjerings handlekraft og evne til politisk styring.

Vi har mindre enn ellers råd til å la tvil, usikkerhet og usikkerhet om valg av mål og midler råde. Inntil de tre borgerlige partier kan bevise det motsatte, må vi fortsette å fortelle om den uklarhet som preger det borgerlige regjeringsalternativ foran dette valg. Det finnes ikke noe politisk programgrunnlag for en annen regjering enn Arbeiderpartiets. Det er ihvertfall de borgerlige politikere selv villige til å bekrefte.

Dette er et dårlig grunnlag å danne en regjering på i en vanskelig tid. Høyre vil føre en "populær" politikk på statsbudsjettets utgiftsside og tradisjonell Høyre-politikk på budsjettets inntektsside ved å foreslå store skattelettelser. Det er da naturlig at det må bli

30.

et betydelig gap mellom de oppgavene en ønsker det offentlige skal ta på seg og de økonomiske muligheter som staten vil ha til å løse dem.

Dette har jeg poengtert tidligere og lant annet Aftenposten har funnet det riktig å moralisere over denne argumentasjon i en leder etterpå. Men uansett hva Aftenposten skriver, så er Høyres og de borgerliges politiske opplegg preget av overbud. Og vi i Arbeiderpartiet vil fortsatt peke på at fast økonomisk styring er en forutsetning for velferdssamfunnet, den sosiale tryggheten og sysselsettingen.

Skal Høyres løfter om betydelige skattelettelser gjennomføres, vil velferdsstaten være i fare. Jeg har ikke sagt at de

sier at det er dette de vil. Men at det vil bli slik. Vi er nødt til å yte noe alle for å kunne sikre vår velferd. Vi kan ikke vente å få mer i våre private lommer og samtidig bedre og økte tilbud og tjenester fra fellesskapet. Men det forsøker Høyre å få velgerne til å tro er mulig.

Det holder ikke med vage resonnementer om at lav skatt vil øke arbeidslysten og dermed produksjonen. Staten, kommunene og fylkene er avhengige av nok inntekter hver eneste dag. De som er avhengig av trygder, de som trenger samfunnets hjelpeapparat, de som er ansatt i offentlig virksomhet, det øvrige næringslivet som lever av leveranse til det offentlige, kan ikke slå seg til

ro med at konservativ politikk vil virke bedre her i landet enn i andre land.

Vi mener ikke at en borgerlig regjering til høsten nødvendigvis vil gi så drastisk resultater som vi blant annet har sett i Storbritannia. Vi har et annet politisk miljø. Det er et annet politisk klima i vårt land. Dette har jeg også gitt uttrykk for tidligere i valgkampen. Jeg vil ikke mane frem spøkelser. Det jeg finner riktig er å fortelle velgerne om de faktiske politiske forhold og konsekvensene av de borgerlige partiers politiske budskap.

Valget dreier seg om hvordan samfunnet skal styres. Vil vi styre, kan vi ikke kaste styringsredskapen over bord. Vil vi nå målene, så må vi også ville og tørre bruke virkemidlene. Vi vet ikke i dag om de borgerlige partier er villige til å ta de nødvendige virkemidler i bruk. Vi vet at Høyre både i praktisk gjerning og i politisk debatt kritiserer og lover og fjerne noen av de viktigste virkemidler vi har for å styre samfunnsutviklingen. Vi vet at det ikke finnes noe konkret program for en borgerlig regjering. Med andre ord: Det er uklarhet om målene. Det er uklarhet om virkemidlene. Det eneste konkrete de borgerlige partiene har lovet hittil, er å sette seg ned å forhandle hvis de vinner valget.

Det finnes i dag 3 ulike programmer som hvert enkelt parti går ut og forteller skal danne grunnlag for en eventuell borgerlig regjering. De 3 programmene spriker på sentrale områder som: abortsaken, skattepolitikken, oljepolitikken, energipolitikken, alkoholpolitikken, konsesjons-, distrikts- og landbrukspolitikken, likestillingsspørsmålene. Noen av disse motsetningene kan ikke løses med kompromisser. I abortpolitikken står spørsmålet mellom ja og nei til selvbestemt abort. Dette er rett og slett ulogisk.

Siden de to partiene, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, reagerer så sterkt når vi påpeker de faktiske forhold omkring Høyres politiske ønsker og mål at disse nødvendigvis

vil måtte få negative konsekvenser for de offentlige tjenester og tilbud som utgjør basis for vår velferdsstat, må vi spørre: Stiller Senterpartiet og Kristelig Folkeparti seg som garantist for at Høyre ikke skal gjennomføre sine skattelettelser, sine skatteløfter, og sine løfter om reduksjoner i avgifter. Kan de to partiene garantere at ikke slike sentrale virkemidler i styringen av landbrukspolitikken og distriktspolitikken som konsesjonsloven og etableringsloven er, ikke skal bli ødelagt av Høyre?

Det må nemlig være forutsetningen for en påstand om at en eventuell borgerlig regjering ikke vil føre en politikk som vil bli en belastning for det velferdssamfunnet vi kjenner i Norge i dag.

De borgerlige partier gjør for tiden det de kan for å mobilisere misnøye og male krisetilstander i Norge. Det tror de antakelig tjener sin sak. Velgerne som vil kan lett selv vurdere hva Arbeiderpartiets regjeringer har betydd for land og folk.

Se selv! vil jeg si til velgerne. Vurder selv situasjonen. Arbeiderpartiet er ikke redd for en saklig og ærlig bedømmelse av sin politikk. Vi kan vise til resultater som er et særsyn i verden i dag. Vi har en klar politisk plattform for årene framfor oss. Vi vet det blir nødvendig å ha vilje til styring og mobilisering av fellesskapet. Vi ber om velgernes tillit til å sikre velferdssamfunnet og videreføre en aktiv og målrettet reformpolitikk.